

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Dolování dat

Asociační pravidla

Jan Górecki

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Obsah přednášky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Co jsou Asociační pravidla
- Základní charakteristiky pravidel
- Hledání asociačních pravidel
- Generování kombinací
- Algoritmus apriori

Asociační pravidla

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Úloha hledání souvislostí mezi hodnotami atributů ve tvaru **pravidel**.

$Ant \Rightarrow Suc$,

kde **Ant** (antecedent) i **Suc** (sukcedent) jsou konjunkce hodnot KATEGORIÁLNÍCH atributů (kategorií)

párky & hořčice \Rightarrow rohlíky

- Úloha typu **učení bez učitele**
- Cílem je nalézt **všechna pravidla** podpořená daty, která splňují předem stanovená **kritéria**
- **Kritéria** ovlivňují **množství** a **vlastnosti** nalezených pravidel
- Analýza nákupního košíku (Agrawal, 1993)

Základní charakteristiky pravidel

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ant \Rightarrow Suc

párky & hořčice \Rightarrow rohlíky

	Suc	\neg Suc
Ant	a	b
\neg Ant	c	d

podpora (support)

$$\text{sup}(\text{Ant} \Rightarrow \text{Suc}) = \text{P}(\text{Ant} \wedge \text{Suc}) = \frac{a}{a+b+c+d}$$

spolehlivost (confidence)

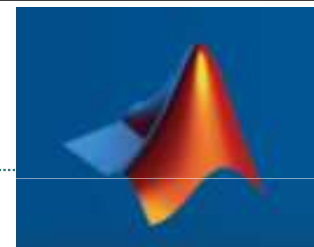
$$\text{conf}(\text{Ant} \Rightarrow \text{Suc}) = \text{P}(\text{Suc}|\text{Ant}) = \frac{\text{P}(\text{Suc} \wedge \text{Ant})}{\text{P}(\text{Ant})} = \frac{a}{a+b}$$

Párek	Hořčice	Rohlíky	Pivo
0	1	1	0
1	1	1	1
1	1	0	1
1	1	1	0

Jak najít všechna pravidla s danou podporou a spolehlivostí?

Kolik kombinací je možno generovat z těchto dat?

Hledání asociačních pravidel

1) **Generování** syntakticky korektního pravidla = prohledávání prostoru pravidel, neboli generování všech přípustných konjunkcí atributů (atribut se nesmí opakovat!)

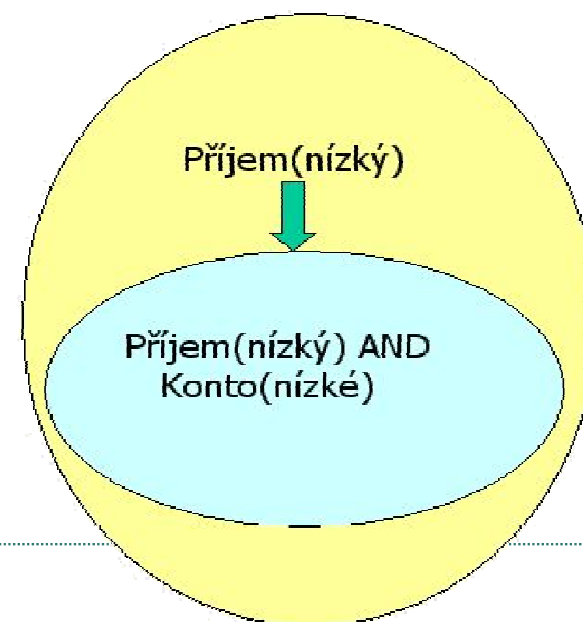
a) Do šířky, do hloubky

b) Heuristické

(někdy nutná *binarizace*)

2) **Testování** vygenerovaného pravidla = zjišťování (na datech), zda pravidlo splňuje zadané požadavky na hodnoty numerických charakteristik

Konto	Konto(vysoké)	Konto(střední)	Konto(nízké)
Vysoké	1	0	0
Střední	0	1	0
Nízké	0	0	1
Střední	0	1	0

Generování kombinací

- do šířky
- do hloubky
- heuristicky

počet kombinací = $\prod_{j=1}^m (1 + K_{A_j}) - 1$,
 kde K_{A_j} je počet hodnot j -tého atributu a
 m je maximální délka kombinace

příjem	konto	pohlaví	nezaměstnaný	úvěr
vysoký	vysoké	žena	ne	ano
vysoký	vysoké	muž	ne	ano
nízký	nízké	muž	ne	ne
nízký	vysoké	žena	ano	ano
nízký	vysoké	muž	ano	ano
nízký	nízké	žena	ano	ne
vysoký	nízké	muž	ne	ano
vysoký	nízké	žena	ano	ano
nízký	střední	muž	ano	ne
vysoký	střední	žena	ne	ano
nízký	střední	žena	ano	ne
nízký	střední	muž	ne	ano

kombinace
1n
1v
2n
2s
2v
3m
3z
4a
4n
5a
5n
1n 2n
1n 2s
1n 2v
1n 3m
1n 3z
1n 4a
1n 4n
1n 5a
1n 5n
1v 2n
1v 2s
1v 2v
1v 3m
1v 3z
1v 2v 3z 4n 5a

Do šířky

kombinace
1n
1n 2n
1n 2n 3m
1n 2n 3m 4a
1n 2n 3m 4a 5a
1n 2n 3m 4a 5n
1n 2n 3m 4n
1n 2n 3m 4n 5a
1n 2n 3m 4n 5n
1n 2n 3m 5a
1n 2n 3m 5n
1n 2n 3z
1n 2n 3z 4a
1n 2n 3z 4a 5a
1n 2n 3z 4a 5n
1n 2n 3z 4n
1n 2n 3z 4n 5a
1n 2n 3z 4n 5n
1n 2n 3z 5a
1n 2n 3z 5n
1n 2n 4a
1n 2n 4a 5a
1n 2n 4a 5n
1n 2n 4n
2n
5n

Do hloubky

Frq	kombinace
8	5a
7	1n
6	3m
6	3z
6	4a
6	4n
5	1v
5	1n 4a
5	4n 5a
5	1v 5a
4	2v
4	2s
4	2n
4	5n
4	3m 5a
4	1n 3m
4	3z 5a
4	3z 4a
4	3m 4n
4	1v 4n
4	2v 5a
4	1n 5n
4	1v 4n 5a
3	1n 5a
3	1n 3z
1	1v 2s 3z 4n 5a

Heuristicky

Lidl.cz: „Stálý sortiment zahrnuje přibližně 2 400 druhů výrobků.“ Tesco: 14 000 online

Algoritmus apriori – 1. krok

1. do L_1 přiřad' všechny hodnoty atributů, které dosahují alespoň požadované četnosti
2. polož $k=2$
3. dokud L_{k-1} je neprázdná:
 - a) pomocí **apriori-gen**(L_{k-1}) vygeneruj množinu kandidátů C_k
 - b) do L_k zařad' ty kombinace z C_k , které dosáhly alespoň požadovanou četnost
 - c) proved' $k := k + 1$

Funkce apriori-gen(L_{k-1})

- 1) pro všechny dvojice kombinací p, q z L_{k-1} :
Pokud p a q se shodují v $k-2$ kategoriích přidej sjednocení $p \cup q$ do C_k
- 2) pro každou kombinaci c z C_k :
Pokud některá z jejich podkombinací délky $k-1$ není obsažena v L_{k-1} **odstraň c** z C_k

Geniální myšlenka:

Mám-li kombinaci $Comb$ délky k , tak pokud její jakákoli podkombinace délky $k-1$ nesplňuje minimální podporu, tak ani $Comb$ nemůže splňovat minimální podporu

Výsledek kombinace p a q má pak délku k

odstraň c z C_k

Kurzívou jsou vyznačeny kroky, kde je potřeba sahat na původní data (pomalé)

Algoritmus apriori – příklad

Pro data o klientech banky: $n = 12$

Minimální podpora: $\text{minsup} = 1/3$ (4 z 12)

Minimální spolehlivost: $\text{minconf} = 0.8$

1. krok

L_1 : 5a(8), 1n(7), 3m(6), 3z(6), 4a(6), 4n(6), 1v(5), 2v(4),
2s(4), 2n(4), 5n(4)

C_2 : 5a1n, 5a3m, 5a3z, 5a4a, 5a4n, 5a1v, 5a2v, 5a2s, 5a2n,
1n3m, 1n3z, 1n4a, 1n4n, 1n2v, 1n2s, 1n2n, 1n5n, 3m4a,
3m4n, 3m1v, 3m2v, 3m2s, 3m2n, 3m5n, 3z4a, 3z4n, 3z1v,
3z2v, 3z2s, 3z2n, 3z5n, 4a1v, 4a2v, 4a2s, 4a2n, 4a5n,
4n1v, 4n2v, 4n2s, 4n2n, 4n5n, 1v2v, 1v2s, 1v2n, 1v5n,
2v5n, 2s5n, 2n5n

L_2 : 5a3m(4), 5a4n(5), 5a1v(5), 5a3z(4), 5a2v(4), 1n3m(4),
1n4a(5), 3m4n(4), 3z4a(4), 1n3m(4), 1n5n(4), 1v4n(4)

C_3 : 5a4n1v, 3m4n5a

L_3 : 5a4n1v(4)

1	2	3	4	5
příjem	konto	pohlaví	nezaměstnaný	úvěr
vysoký	vysoké	žena	ne	ano
vysoký	vysoké	muž	ne	ano
nízký	nízké	muž	ne	ne
nízký	vysoké	žena	ano	ano
nízký	vysoké	muž	ano	ano
nízký	nízké	žena	ano	ne
vysoký	nízké	muž	ne	ano
vysoký	nízké	žena	ano	ano
nízký	střední	muž	ano	ne
vysoký	střední	žena	ne	ano
nízký	střední	žena	ano	ne
nízký	střední	muž	ne	ano

Algoritmus apriori – 2. krok (do hry přichází *spolehlivost*)

$$\text{conf}(\text{Ant} \Rightarrow \text{Suc}) = P(\text{Suc}|\text{Ant}) = \frac{P(\text{Suc} \wedge \text{Ant})}{P(\text{Ant})} = \frac{a}{a+b}$$

- Každá kombinace Comb se rozdělí na všechny možné dvojice podkombinací Ant a Suc takové, že $\text{Suc} = \text{Comb} - \text{Ant}$.
- Hledají se pravidla $\text{Ant} \Rightarrow \text{Suc}$ tak, že se postupně přesouvají kategorie z Ant do Suc

Je-li Ant' podkombinací Ant (tedy Ant' je kratší než Ant), potom

$$\text{conf}(\text{Ant}' \Rightarrow \text{Comb}-\text{Ant}') \leq \text{conf}(\text{Ant} \Rightarrow \text{Comb}-\text{Ant})$$

tedy, odebráním kategorií z předpokladu pravidla snižujeme (přesněji nemůžeme zvýšit) jeho spolehlivost!

Např. když $\text{Comb} = A1A2A3$ a $\text{Ant}' = A1$, $\text{Ant} = A1A2$, pak:

je-li $\text{conf}(A1A2 \Rightarrow A3) < \text{minconf}$, pak $\text{conf}(A1 \Rightarrow A2A3) < \text{minconf}$, tedy pro

$A1 \Rightarrow A2A3$ **není třeba** ověřovat minimální spolehlivost, protože víme, že ji splňovat **nemůže**

Využívají se četnosti kombinací (a a $a+b$) spočtené v kroku 1! (na data se již nesahá)

Algoritmus apriori – příklad

Pro data o klientech banky: $n = 12$

Minimální podpora: $\text{minsup} = 1/3$ (4 z 12)

Minimální spolehlivost: $\text{minconf} = 0.8$

1. krok

L_1 : 5a(8), 1n(7), 3m(6), 3z(6), 4a(6), 4n(6), 1v(5), 2v(4),
2s(4), 2n(4), 5n(4)

C_2 : 5a1n, 5a3m, 5a3z, 5a4a, 5a4n, 5a1v, 5a2v, 5a2s, 5a2n,
1n3m, 1n3z, 1n4a, 1n4n, 1n2v, 1n2s, 1n2n, 1n5n, 3m4a,
3m4n, 3m1v, 3m2v, 3m2s, 3m2n, 3m5n, 3z4a, 3z4n, 3z1v,
3z2v, 3z2s, 3z2n, 3z5n, 4a1v, 4a2v, 4a2s, 4a2n, 4a5n,
4n1v, 4n2v, 4n2s, 4n2n, 4n5n, 1v2v, 1v2s, 1v2n, 1v5n,
2v5n, 2s5n, 2n5n

L_2 : 5a3m(4), 5a4n(5), 5a1v(5), 5a3z(4), 5a2v(4), 1n3m(4),
1n4a(5), 3m4n(4), 3z4a(4), 1n3m(4), 1n5n(4), 1v4n(4)

C_3 : 5a4n1v, 3m4n5a

L_3 : 5a4n1v(4)

2. krok:

$1v \Rightarrow 5a$ (1)

$5n \Rightarrow 1n$ (1)

$2v \Rightarrow 5a$ (1)

$1v4n \Rightarrow 5a$ (1)

$4n \Rightarrow 5a$ (0.83)

$4a \Rightarrow 1n$ (0.83)

$1v \Rightarrow 4n$ (0.8)

$4n5a \Rightarrow 1v$ (0.8)

$1v5a \Rightarrow 4n$ (0.8)

$1v \Rightarrow 4n5a$ (0.8)

Algoritmus apriori – příklad (2. krok bez zkratek)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Rule (Support, Confidence)

uver_ne -> prijem_nizky (33.3333%, 100%)

prijem_vysoky -> uver_ano (41.6667%, 100%)

konto_vysoke -> uver_ano (33.3333%, 100%)

prijem_vysoky & nezamestnany_ne -> uver_ano (33.3333%, 100%)

nezamestnany_ano -> prijem_nizky (41.6667%, 83.3333%)

nezamestnany_ne -> uver_ano (41.6667%, 83.3333%)

prijem_vysoky -> nezamestnany_ne (33.3333%, 80%)

prijem_vysoky -> nezamestnany_ne & uver_ano (33.3333%, 80%)

prijem_vysoky & uver_ano -> nezamestnany_ne (33.3333%, 80%)

nezamestnany_ne & uver_ano -> prijem_vysoky (33.3333%, 80%)

Interpretace výsledků

- Je potřeba spolupracovat s experty, jinak hrozí **mylná interpretace** získaných pravidel
- Např. pleny & mléko => pivo (spolehlivost = 80%)

Shrnutí

- Hledání asociačních pravidel je metoda **učení bez učitele** – nevolí se žádný cílový atribut
 - První krok algoritmu apriori je založen na faktu, že: mám-li kombinaci *Comb* délky *k*, tak pokud její **jakákoli podkombinace** délky *k-1* nesplňuje minimální podporu, tak ani *Comb* **nemůže** splňovat minimální podporu => výrazné zrychlení prohledávání prostoru kombinací
 - Druhý krok algoritmu apriori je založen na faktu, že: je-li *Ant'* podkombinací *Ant*, potom $\text{conf}(Ant' \Rightarrow Comb-Ant') \leq \text{conf}(Ant \Rightarrow Comb-Ant) \Rightarrow$ výrazné zrychlení generování pravidel splňujících minimální podporu
 - Aplikace metody zahrnuje např. analýzu nákupního košíku (supermarkety, e-shopy, atd.).
-

Děkuji za pozornost

Některé snímky převzaty od:
prof. Ing. Petr Berka, CSc. berka@vse.cz